

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Febr. 1877, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning.

Öfver Justitie-ombudsmannens från båda Kamrarne remitterade embetsberättelse för tiden från nästlidne riksdags början jemte Justitieombudsmannens till Utskottet öfverlemnade diariier och registratur för samma tid får Utskottet, efter verkställd granskning, härmed afgifva det i 42 § Riksdags-ordningen föreskrifna utlåtande.

Vid den granskning, som sålunda försiggått, har Utskottet inhemtat, att under år 1876 hafva till Justitie-ombudsmannen inkommit klagomål till ett antal af 73, och då härtill läggas 5, hvilka från föregående år balanserats, såsom beroende på vidare handläggning, blir antalet klagomål, som under år 1876 varit under behandling, 78. Af dessa hafva 35 lemnats utan åtgärd, 3 återkallats, 28 efter vederbörandes hörande fått förfalla, 1 till Justitiekanslern öfverlemnats, 2 vid årets slut fortfarande varit under handläggning och 9 föranledt åtal.

Beträffande lagskipningen, har Justitie-ombudsmannen, efter redogörelse för de bland ofvanberörda åtal äfvensom förut anhängiggjorda sådana, i hvilka åtminstone en domstol under året meddelat utslag, öfverlämnat den under ifrågavarande år utfärdade, till vinnande af enhet i lagskipningen viktiga Kongl. stadgan angående måls handläggning i vissa fall af Kongl. Maj:ts Högsta Domstols afdelningar samfäldt, och den i anledning deraf inträffade, hittills enda samfälda omröstning, som egt rum i Högsta Domstolen, angående tydning af en borgensförbindelse, som enligt fastställt, men numera ändradt formulär skolat aflemnas för fullgörande af arrendekontrakt rörande militieboställen, dervid det förhållande uppstått, att af domstolens sexton ledamöter åtta stannat emot åtta. Då likväl den fråga, som utgjorde föremål för omröstningen, i sig

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 7 Saml. 2 Häft.

sjelf vore af mindre vigt, och tillämpningen af den grundsats, som omröstningen fastställt, efter all anledning ej kunde under någon längre tid ifrågakomma, enär alla arrendekontrakt med borgensförbindelse efter nämnda formulär utlöpa under år 1878, har Justitie-ombudsmannen ej ansett lagstiftningens mellankomst i detta fall erforderlig, ehuru sådant eljest väl bort blifva följd, då i en rättssak så olika meningar yppats inom lagskipningens högsta instans.

Hvad lagskipningens tillstånd i öfrigt angår, vidhåller Justitie-ombudsmannen det fördelaktiga omdöme, han om domarecorpsen i sin helhet i föregående embetsberättelser uttalat, och ehuru den i tidningspressen på senare tider så ofta förekommande rubriken »bötfulde domare» och hvad under denna rubrik förtäljes möjligen skulle kunna anses ned sättande för nämnda corps och båda ondt för lagskipningens framtid, anser likväl Justitie-ombudsmannen denna företeelse tarfva en närmare granskning innan något, allra minst ett så strängt, omdöme derpå grundades. Att berättelser af dylik art icke lika ofta varit synliga i förra tider härledde sig nemligen sannolikt ej deraf, att domare då icke lika ofta gjorde sig skyldige till och äfven bötfälles för enahanda förseelser, som nu lades dem till last, utan af den omständighet, att tidningspressen i våra dagar mera än förr droge under offentligheten allt hvad som förekomme, likasom vid närmare granskning befunnes, att de vanligaste föremål för det omtalade bötfällandet varit försummelse att i rätt tid insända renoverade småprotokoll och statistiska uppgifter, expediera utslag, afgifva infordrade förklaringar, dröjsmål med afslutande af ting jemte förseelser mot stämpelpappersförordningen, för hvilka försummelser och förseelser flera omständigheter ofta kunde anföras, som innebure giltiga ursäkter när fråga vore om ett allmänt omdöme öfver embetsförvaltningen i sin helhet, äfven om de ej kunnat befria från de lagstadgade böterna; och ehuru väl i några få fall försummelse af omnämnda beskaffenhet syntes hafva öfvergått snart sagdt från undantag till regel, utan att de drabbats af ett ansvar, som, den felaktige till straff och androm till varnagel, derpå gjort slut för alltid, anser sig Justitie-ombudsmannen böra fästa uppmärksamheten derpå, att de anmärkta försummelsena likväl ej förrådt egennytt, vrångvisa, veld eller mannamån i dömande, samt att för öfrigt domarecorpsen i sin helhet ej kunde bära skulden för ett dylikt förhållande.

Justitie-ombudsmannen har vidare, med anledning deraf att två vid domstol för brott tilltalade personer, i uppgifven afsigt att blifva dömda till så strängt straff, att det borde aftjenas i gemensamhetsfångelse, vid ett tillfälle under nästlidna års höst inför sittande rätt

förgripit sig emot ordföranden och den tjänsteman, som förde protokollet, erinrat derom, att vi för mera förhårdade brottslingar saknade fullt lämpliga och verksamma straffmedel, hvilket förhållande, då en utsträckning af cellstraffets användande af flera skäl ej kunde tillrådas, oafvisligen påkallade en genomgripande reform i hela vårt fängelseväsende, men i första rummet af våra gemensamhetsfångelser och af fångarnes behandling derstädes. Ett steg i denna riktning hade emellertid Riksdagen redan tagit genom aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t den 24 Maj 1873 angående dels unge förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelsesystemet; och om detta system, efter nödiga, nu pågående förberedelser, en gång blefve infördt och fått utveckla sina verkningar, hvartill likväl ännu fordrades icke ringa tid och kostnader, anser Justitie-ombudsmannen att uppträden af den art, som föranledt denna betraktelse, ej vidare vore att befara och, hvad nästan viktigare vore, den gamla klagan öfver de frigifna fångarnes bekymmerfulla framtid blefve i någon mån mindre befogad.

Under det förflutna årets embetsresa, som gått genom Upland, Vestmanland, en del af Södermanland, Gestrikland, Helsingland, Medelpad, Jemtland samt södra delen af Dalarne, har Justitie-ombudsmannen hos så väl läns- och stiftsstyrelser som häradsrätter och stadsdomstolar funnit ärendena i allmänhet med tillbörlig skyndsamhet och ordning handlagda. Fångelserna voro som vanligt ordentligt hållna, och någon befogad klagan från fångarnes sida förspordes ej. Konkurs- och förmynderskapsförteckningarne befunnos med högst få undantag ordentligt förda, likasom de nyligen påbudna fastighetsböckerna, med endast ett undantag, för hvilket giltiga skäl anfördes, blifvit i föreskrifven ordning upplagda och förda.

Med anledning af dessa böcker anför emellertid Justitie-ombudsmannen, att genom deras införande domarena, företrädesvis på landet, ålagts betydligt ökade göromål, i det hela främmande för det egentliga domarekallet, men af den viktiga och grannliga beskaffenhet, att de svårligen af en samvetsgrann domare kunde lemnas i händerna på biträden eller skrifvare, utan måste af domaren sjelf eller under hans personliga tillsyn utföras, hvarmed också ökats de betänkligheter, Justitie-ombudsmannen i föregående embetsberättelser uttalat i afseende å domarenas öfverlastande med göromål, som icke tillhörde deras egentliga kall såsom lagskipare; och anser Justitie-ombudsmannen att det måste förutsättas nästan öfvermenschliga krafter hos domaren, om icke följderna häraf skulle blifva att ett af de två, domarekallet eller bigöromålen, blefve lidande.

På lagstiftningens område har Justitie-ombudsmannen denna gång icke något nytt förslag till lagförändring att framlägga, hvaremot han omförmäler, det Kongl. Maj:t, med anledning af Justitie-ombudsmannens förut gjorda underdåniga framställningar, under det år, berättelsen omfattar, dels uppdragit åt Kongl. Fångvårdsstyrelsen att inkomma med förslag till åtskilliga kronohäkten och till ändamålsenlig omreglering af fängelsedistriktet, dels fastställt formulär till förmynderskapsförteckningar, dels ock i ny arbetsordning för Hofrätterna infört ett stadgande, som afsåge vinnande af nödig kontroll öfver arbetets gång i dessa domstolar.

Justitie-ombudsmannens diariet och registratur utvisa, att ingen, som påkallat hans bistånd och haft giltigt skäl till klagan, lemnats utan hjälp, och redogörelsen för Justitie-ombudsmannens embetsresa ådagalägger den omsorg, hvarmed han aktgifvit uppå och förskaffat sig kändedom om alla de förhållanden, som falla inom det vidsträckta omfånget för hans kall såsom lagskipningens väktare.

Utskottet anser sig alltså angående Justitie-ombudsmannens embetsförvaltning i dess helhet böra uttala det omdöme:

att han genom nit, oveld och skicklighet fortfarande motsvarat Riksdagens förtroende.

Justitie-ombudsmannen har, utom hvad ofvan anfördt är, med anledning af ett uppgifvet missförhållande emellan lösen för expeditioner, som utfärdas från Statsdepartementen och Justitierevisions-expeditionen å ena samt Hof-expeditionen å den andra sidan, jemväl gjort framställning om rättelse i ett sådant missförhållande på det sätt, att stämpelbeloppet å Kongl. Maj:ts resolutioner, som utfärdas genom Hof-expeditionen, nedsattes, dervid Justitie-ombudsmannen, derest framställningen befundes förtjena afseende, hemställt om densammas öfverlemnande till Bevillnings-Utskottet,

hvilket Utskottet anser sig böra för Riksdagen härmed anmäla.

Stockholm den 1 Februari 1877.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.